

ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

Για πολλούς αιώνες, το νερό καθόριζε την ταυτότητα των παράκτιων πόλεων με τα λειτουργικά του χαρακτηριστικά, ως υποδομή μεταφορών, ως μέσο εμπορικών συναλλαγών, ως δίκτυο επικοινωνίας και ανοίγματος της πόλης προς τον υπόλοιπο κόσμο. Στις ιστορικές πόλεις του εμπορίου, η θάλασσα έχει άμεση σχέση με την πόλη καθώς αποτελεί το ζωτικό λειτουργικό της στοιχείο. Οι πόλεις-λιμάνια της βιομηχανικής και μαζικής παραγωγής, απομόνωσαν το κυρίως σώμα τους από τους χώρους του λιμανιού και τη βιομηχανική ζώνη. Το νερό γίνεται συνώνυμο της υποβάθμισης, της μόλυνσης από βιομηχανικά απόβλητα, συγκεντρώνει τα σκοτεινά σημεία που η πόλη προσπαθεί να αγνοήσει.

Η μεταβιομηχανική οικονομία, επαναξιοποιώντας τις απαξιωμένες ζώνες δίπλα στο νερό, έδωσε το πλαίσιο της δικής της λειτουργικότητας και αισθητικής και αναζήτησε μια νέα σχέση ανάμεσα σε πόλη και νερό. Οι εγκαταλειμμένες παράκτιες περιοχές μετατρέπονται σε επαγγελματικές ζώνες υψηλής ποιότητας και συνοδεύονται από ένα σύμπλεγμα δραστηριοτήτων αναψυχής, θεαμάτων, και υπηρεσιών που απευθύνονται στον ελεύθερο χρόνο όλων. Οι νέες χρήσεις στις αναπλάσεις των παράκτιων περιοχών καταγράφουν, στην πλειοψηφία τους, τα νέα ήθη γύρω από τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου στην πόλη.

Τι είναι τελικά αυτό που εξακολουθεί να προκαλεί το ενδιαφέρον των σύγχρονων πόλεων για το νερό και συνεχίζει να τροφοδοτεί έργα και προγράμματα ανάπλασης;

Η αλλαγή στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ελεύθερου χρόνου στις πόλεις, αλλά και η νέα χρονική του κατανομή, έχει επιφέρει αλλαγές και στην χωρική του έκφραση. Οι δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου περιβάλλουν πλέον τους χώρους εργασίας, βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με αυτούς και τείνουν να λειτουργούν σε ένα συνεχώς διευρυνόμενο ωράριο. Η νέα "γεωγραφία" του ελεύθερου χρόνου αναζητά να συνδυάσει τη χωροθέτησή της σε χώρους με ιδιαίτερες ποιότητες, με την πολυλειτουργικότητα, τις πολλές και εναλλακτικές προσφερόμενες υπηρεσίες αναψυχής και την ευρύτερη κοινωνική συμμετοχή. Σε πολλές πόλεις, ο δημόσιος χώρος αυτού του τύπου, λειτουργεί με όρους ανταγωνιστικούς στην προσέλκυση των χρηστών, και σε αυτό συντελούν τόσο το πρόγραμμα χρήσης και οι προσφερόμενες υπηρεσίες, όσο και ο σχεδιασμός και η αισθητική του.

Οι παλιές λιμενικές ζώνες και οι απαξιωμένες εγκαταστάσεις τους, τα θαλάσσια μέτωπα και γενικότερα το υδάτινο στοιχείο, αποτέλεσαν τους ιδανικούς χώρους για να ξεδιπλωθούν τα νέα τοπία της σύγχρονης αστικής κουλτούρας του ελεύθερου χρόνου. Εκτός από τις φανερές αρετές ενός χώρου που αξιοποιεί τις εγκαταστάσεις μια προϋπάρχουσας χρήσης, όπου λειτουργεί το στοιχείο της θεαματικότητας, των ιστορικών αναφορών και της συλλογικής μνήμης, το νερό είναι αυτό που λειτουργεί ως ο κύριος συντελεστής ποιότητας:

Η αναζήτηση της ποιότητας του διαφορετικού. Το νερό παραπέμπει στη φύση και στο διαφορετικό, συνιστά πλέον έναν αστικό συντελεστή αισθητικής και όχι λειτουργικής βαρύτητας που αυξάνει την αξία χρήσης του αστικού εδάφους. Από τόπος παραγωγικών δραστηριοτήτων και τόπος εργασίας αποκτά το ιδιαίτερα ακριβό – καθότι σπάνιο - χαρακτηριστικό του φυσικού στοιχείου που η νέα κοινωνία της ψυχαγωγίας είναι διατεθειμένη να το πληρώσει και να το αξιοποιήσει ως «φυσικό σκηνικό» στον σχεδιασμό του δημόσιου χώρου.

Το νερό ως σκηνικό. Το νερό εμπεριέχει έντονα την έννοια του χρόνου, της χρονικής εξέλιξης και της εναλλαγής των εποχών, τον εφήμερο και ευμετάβλητο χαρακτήρα της φύσης. Στην αναζήτηση του ιδιαίτερου τύπου που θα προσδώσει στο δημόσιο χώρο τη δυναμική της «εμπειρίας», η παρουσία του νερού αποτελεί ένα ισχυρό πλεονέκτημα.

Το νερό ως αστικό κενό. Οι παράλιες πόλεις διαθέτουν το προνόμιο της γειτνίασης με έναν ανοικτό ορίζοντα, με το πολυπόθητο και επίσης σπάνιο "κενό". Στα κέντρα των μεγάλων πόλεων όπου η αστική πυκνότητα έχει φτάσει σε υψηλά επίπεδα, το νερό με την ιδιότητα του ανοικτού – κενού τύπου, προσφέρει εξ' αρχής τα χαρακτηριστικά υψηλής ποιότητας αστικού τοπίου. Στις παραθαλάσσιες ελληνικές πόλεις που ο συγκεκριμένος τρόπος ανάπτυξής τους επέβαλλε την απουσία μεγάλων και οργανωμένων δημόσιων χώρων πρασίνου, το νερό εμφανίζεται ως ζωτικό στοιχείο διεξόδου από την ασφυκτική τους δομή, ως μια μοναδική ευκαιρία να ξαναβρεθεί ο χαμένος δημόσιος ανοικτός χώρος που στερήθηκαν. Η φύση που τόσο αγνοήθηκε στην άναρχη επεκτατική εξάπλωση της ελληνικής πόλης, επανέρχεται επιτακτικά "απαιτώντας" και διεκδικώντας ένα νέο ρόλο στο μετασχηματισμό της ελληνικής πόλης.

Στην ελληνική πραγματικότητα, το θέμα της ανάπλασης ενός θαλάσσιου αστικού μετώπου φέρει σε συζήτηση κρίσιμα ερωτήματα για την επανερμηνεία

του οριακού χώρου μεταξύ φύσης και πόλης, τον καθορισμό του δημόσιου χαρακτήρα του ως μια τελευταία ευκαιρία υποστήριξης οργανωμένου δημόσιου χώρου στην ελληνική πόλη, για την επίδρασή του στη συνολική αστική συγκρότηση και αντίστροφα. Η ιδιαιτερότητα του ελληνικού αστικού γίγνεσθαι αντανακλάται και στη σχέση του με το νερό και τις παράλιες ζώνες, και αυτή ακριβώς η ιδιαιτερότητα μπορεί να αποτελέσει έναν καθοριστικό μηχανισμό στη δυναμική της μετεξέλιξης της ελληνικής πόλης.

Τα αποτελέσματα αυτής της διερεύνησης επιχειρεί να εκθέσει η 4η Πανελλήνια Έκθεση Αρχιτεκτονικού Έργου, που οργάνωσε ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Αχαΐας, με τον τίτλο: Παράλιες Ζώνες και Αστικά Συμβάντα". Η έκθεση μεταφέρεται στη Θεσσαλονίκη από το ΤΕΕ/ΤΚΜ και το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης το διάστημα **26 Απριλίου έως 9 Μαΐου 2004**. Η έκθεση θα φιλοξενηθεί στο αίθριο του Παλιού Τελωνείου στο Λιμάνι Θεσσαλονίκης και θα λειτουργεί καθημερινά κατά τις ώρες 18.30 -22.30. Την ημέρα των εγκαινίων **Δευτέρα 26 Απριλίου 2004**, ώρα 19.30, ο Πάνος Δραγώνας, επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πάτρας θα παρουσιάσει το θέμα "Πόλεις – (Λιμάνια)"

Στην έκθεση παρουσιάζονται 95 έργα σύγχρονου αρχιτεκτονικού προβληματισμού σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα, είναι μελέτες της τελευταίας πενταετίας 1997 – 2002, προέρχονται από όλο τον ελληνικό χώρο και επιλέχθηκαν από ένα σύνολο 266 μελετών που υποβλήθηκαν. Η αξιολόγηση έγινε από τους αρχιτέκτονες Σάββα Κονταράτο, Γιώργο Πανέτσο και Ρένα Σακελλαρίδου. Η έκθεση οργανώνεται σε 5 ενότητες: 1. χώροι κατοικίας, 2. χώροι συλλογικότητας, 3. χώροι κατανάλωσης και αναψυχής, 4. χώροι εργασίας και παραγωγής ενώ μια πέμπτη ενότητα αφιερώνεται σε διπλωματικές και μεταπτυχιακές εργασίες ■

